

TALHA KÖSE**15 Temmuz Darbe Girişiminin Türk dış politikası ve güvenlik yaklaşımlarına etkileri**

1 5 Temmuz sonrasında [Türkiye](#) iç siyasetinde ve dış politikasında kayda değer yapısal kırılmalar yaşanmıştır. Bu kırılmalar, Türk dış politikası ve güvenlik anlayışında kalıcı etkiler bırakma potansiyeline sahiptir. 15 Temmuz travması Türk toplumunu ilk aşamada daha savunmacı bir pozisyona sürüklerken Türkiye'deki devlet mekanizmasını, özellikle de güvenlik bürokrasisini, alışılmış kalıpların dışında hareket etmeye sevk etmiştir. Türkiye bu savunmacı reflekslerden kısa sürede sıyrılarak [Suriye](#) ve Libya krizlerinde ve Katar ablukasında oyun değiştirici anahtar aktör olarak önemli roller oynamaya başlamıştır. Savunma ve [dış politika](#) alanına atılmakta olan yeni adımlar ise bu yeni yaklaşımın devam edeceğine işaret etmektedir.

Türk dış politikasında 2006-2007 sonrasında yaşanmakta olan dönüşüm, 15 Temmuz darbe girişimi ile birlikte ivme kazanmıştır. Dönüşümün temel hedefleri ve istikameti değişmemiştir. Özetle Türk dış politikasını çok boyutlu, Ankara merkezli ve kritik konularda dışa daha aza bağımlı hale getirme hedefi sabit kalmıştır. Bu hedef AK Parti hükümetleri boyunca Türk dış politikasının öncelikli rotası olmuştur. Ancak 15 Temmuz darbe girişimi ile Türkiye güvenlik boyutu daha fazla ağır basan bir dış politika çizgisine yönelmiştir. Türkiye'nin, AB ile ekonomik entegrasyonun derinleşmesi ve liberal değerler eksenindeki dış politika yaklaşımı yaşanmakta olan değişimlerden olumsuz etkilenmiştir. Bunda Türk devlet mekanizmasının 15 Temmuz darbe girişimi ile hissettiği varoluşsal kaygının rolü büyüktür. Batılı ülkeler Türkiye'de yaşanan darbe girişimi sonrasında seçilmiş sivil iktidara yeterli desteği verip gerekli empatiyi göstermekten kaçınmışlardır. Bu yaklaşım iktidardaki AK Parti ve lideri [Recep Tayyip Erdoğan](#) tarafından iki yüzlülük olarak algılanmıştır.

Türkiye'nin güvenlik ve dış politika konseptinde yaşanan kırılmaların nedeni bu travmatik deneyimin Türkiye'deki iktidar partisinde ve güvenlik kurumlarda açmış olduğu derin güven bunalımıdır. 15 Temmuz kalkışması salt bir iç isyan olarak ele alınmamıştır. Bu darbe girişiminin dış bağlantıları nedeni ile Türkiye'yi tekrar NATO yörüngesinde, bağımlı ve Batı ittifakı içerisinde kendine biçilen role uygun davranması için harekete zorlamak için tasarlandığı düşünülmektedir. Türkiye'de iktidar ve muhalefet kanadının üzerinde uzlaştığı neredeyse tek konu bu darbede Washington'ın parmağı olduğu iddiasıdır. 15 Temmuz darbe girişimi, Türkiye'nin yöneliminin tam tersi bir istikamette şekillenmesine vesile olmuştur. **Türkiye daha bağımsız, "yerli-milli" temalı ve dengeli bir dış politika ve güvenlik yaklaşımına geçiş ivme kazanmıştır.**

NATO'ya yönelik güven bunalımı ve yeni güvenlik doktrini

Başta Türkiye'nin NATO ittifakı içerisindeki müttefikleri olmak üzere, Türkiye'nin uluslararası paydaşları, ilk başta yaşanan bu değişimi anlamakta zorlanmışlardır. Daha sonraki aşamalarda ise Türkiye'nin geçirmekte olduğu bu değişimi kabullenmek istememişlerdir. Bu yeni durumu kavrayan aktörlerle ise ortak çıkarlar doğrultusunda yeni iş birliği olanakları değerlendirilmiştir.

Türk dış politikası ve savunma ve güvenlik yaklaşımı, son dört yıldır 15 Temmuz sonrası dönemin şartlarına uyumlu hale getirilme çabası içindedir. Bu çaba Türk dış politikası ve güvenlik yaklaşımlarını yakından takip edenler açısından bir savrulma olarak algılanmıştır. Ancak işin özü Türkiye'nin kendini yeni dönemin şartlarına uyum sağlama çabası olarak okumak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Türkiye savunma alanında yaklaşık 70 yıldır ilk kez Ankara merkezli ve Ankara odaklı bir stratejik doktrin oluşturma konusunda bu kadar somut adımlar atmaktadır. Bu dönüşüm yaşanırken bir yandan da Suriye, Irak ve Libya'da, Türkiye'nin meşru güvenlik kaygılarını gidermeye dönük askeri hareketler sürdürülmektedir. Türkiye, yakın bölge politikalarını belirlerken kendi güvenlik önceliklerini ve ekonomik çıkarlarını merkeze alacak yeni bir yapılandırmaya girmiştir. Bu yapılandırma ideolojik eksenli değil, ulusal çıkarlar doğrultusunda daha pragmatik ve dengeli bir seyrde ilerlemektedir. Bütün bölgesel stratejiler ulusal çıkarlar öncelikli olarak yeniden

yapılandırılmaktadır.

NATO'nun Türkiye'nin terörle mücadele ve bölgesel güvenlik konusundaki önceliklerini dikkate almaması ve Türkiye'nin iç siyasetine müdahil olma yaklaşımı, Türkiye'de NATO'ya olan güveni büyük ölçüde sarsmıştır. Türk karar alıcıları bu doğrultuda savunma ve güvenlik konularında dışa bağımlılığı bitirmek için kararlı ve uzun soluklu adımlar atmaya başlamıştır. Milli askeri teknoloji hamlesi ile savunma konusunda dışa bağımlılığın azaltılma çabası bu yaklaşımın bir sonucudur. Türkiye bu dönemde yerli askeri teknoloji ile operasyonel kabiliyetlerini artırmıştır ve Türkiye'nin sınır ötesi hareketlerinde bu teknolojinin katkıları büyük olmuştur.

Türkiye özellikle savunma ve güvenlik hedefleri doğrultusunda çeşitli aktörlerle konu bazlı esnek iş birliklerini benimsemiştir. Bir ülke veya aktör ile bir konuda ortak çaba gösterirken diğer bazı konularda çelişmeyi ve başka aktörlerle çalışma göze alınmıştır. Bütün bu değişim Türkiye'yi dışarıdan gözlemleyenler açısından anlaşılması ve kabullenilmesi zor ve oldukça karmaşık bir tablo ortaya koymuştur. Bütün bu tabloda Katar, Azerbaycan, Pakistan ve Ukrayna, bu dönemde Türkiye'nin en güvenilir ve kalıcı müttefikleri olarak ön plana çıkmışlardır. Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Fransa ve Yunanistan ise neredeyse tüm alanlarda Türkiye karşıtı politikalarda birbirleri ile yarışmışlar, çoğu zaman da Türkiye karşıtı ittifaklar içinde yer almışlardır. [Rusya](#), ABD, AB ve [İran](#) ile ise oldukça iniş çıkışlı bir ilişki seyri devam etmektedir. Bu ülkeler arasında dengeyi koruyabilecek nitelikte bir ilişki biçimi sürdürmek Türkiye'nin önceliği olmuştur. Washington ile ilişkilerde yaşanan sarsıntılı durum Türkiye'yi Moskova ile yakınlaştırmıştır.

FETÖ ve terörle mücadele konusunda ABD ve NATO müttefiklerine olan güven önemli ölçüde azalmıştır. Özellikle ABD'nin Suriye'de YPG ile olan müttefikliği, Fransa'nın terör örgütüne verdiği destek ve AB üyesi ülkelerin kendi sınırları içerisinde PKK destek vermeleri veya faaliyetlerine göz yummaları Türkiye'yi terörle mücadele konusunda başka arayışlara itmiştir. Rusya ile yeni bir ilişki biçimine dönülmüştür. Bu ilişki Türkiye'nin Suriye'de daha etkili olmasının ve Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı hareketlerini yapabilmesinin önünü açmıştır. Türkiye, güney sınırları boyunca oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu engellemeye yönelik somut adımlar atmıştır.

Yeni iş birlikleri ve esnek ittifaklar dönemi

Rusya ile stratejik konularda daha dengeli ve yapıcı bir ilişki geliştirmek zorunlu hale gelmiştir. Özellikle Suriye dosyasında Rusya ile çatışarak bir sonuç alınamayacağı ortaya çıkmıştır. Diğer bir husus ise Türkiye'nin Rusya, İran gibi aktörler ile gerilimli ilişkilerinin olduğu dönemlerde NATO müttefiklerine daha fazla bağımlı olduğu görülmüştür. Bu gibi durumlarda NATO parametreleri dışına çıkmak daha zor hale gelmiş ve Türkiye iki baskı arasında yıpranmıştır. Rusya ve İran ile daha yapıcı ilişkiler, NATO ve ABD cenahından eleştirilere neden olsa da bu kanadın Türkiye'nin çıkarlarını dikkate almadığı bir ortamda böylesi bir hamle zorunlu hale gelmiştir. Rusya ve İran ile yaşanan farklılıklara rağmen bu ülkelerle ilişkiler dengeli bir şekilde sürdürülmeye gayret edilmiştir.

Türk dış politikası ve savunma doktrininde 15 Temmuz sonrasında yaşanan değişimler göz önünde bulundurulduğunda bu değişimin Türkiye açısından dikkate değer bir kabuk değiştirme olduğu söylenebilir. Türkiye'yi eski parametrelere ve pasif pozisyona hapsetmek isteyen çabalar tam tersi bir etkiyi ortaya koymuştur. **Sonuç itibarıyla Türkiye askeri konularda daha fazla kendine yetebilen, karmaşık dış politika dosyalarını kendi çıkarları doğrultusunda yönetebilen ve kendi güvenliği ve ulusal çıkarları konusunda aktif ve ön alıcı adımlar atabilen bir konuma gelmiştir.** Bu pozisyon belirli riskleri de içinde barındırmasına karşın, dünya siyasetinin geleceğindeki belirsizlikler göz önünde bulundurulduğunda daha avantajlı bir pozisyon olarak değerlendirilebilir. Netice olarak Türkiye'nin dış baskılara ve tehditlere karşı direnci 15 Temmuz öncesine göre artmıştır. Bu direnci yeni iş birlikleri ve ittifaklar ile güçlendirmek ve ekonomi ve iç politika alanındaki kırılma noktalarını gidermek Türkiye'nin bundan sonraki öncelikleri olacaktır.

Yasal Uyarı: Yayınlanan köşe yazısı/haberin tüm hakları Turkuvaz Medya Grubu'na aittir. Kaynak gösterilse veya habere aktif link verilse dahi köşe yazısı/haberin tamamı ya da bir bölümü kesinlikle kullanılamaz.

Ayrıntılar için lütfen tıklayın.

YAZARIN ÖNCEKİ YAZILARI

Tüm Yazıları >

- > **Terörle mücadelede önleyici müdahale stratejisi ve Pençe hareketleri (27.6.2020)**
- > **Kutuplaşmadan radikalleşmeye: ABD'de protesto eylemlerinin kökenleri (6.6.2020)**
- > **Liderini arayan kriz: Koronavirüs salgını (11.4.2020)**

SABAH

SABAH